

63945

การศึกษาแบบแผนการดำเนินชีวิต ทัศนคติและพฤติกรรมแบบการบริโภค
ของประชาชนในเขตชุมชนเมืองเชียงใหม่
THE STUDY OF LIFE STYLES, ATTITUDES AND CONSUMPTION
BEHAVIORS OF THE POPULATION IN CHIANG MAI MUNICIPALITY

นางกาญจนา ป่องทอง

รายงานวิจัยฉบับที่ 149

พ.ศ.2541

มหาวิทยาลัยพายัพ

เลขที่.....
เลขทะเบียน ๑๖ ๖๐๑๑
วันที่ ๑ เดือน ๑๒ พ.ศ. ๕๑

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง "การศึกษาแบบแผนการดำเนินชีวิต ทักษะคิดและแบบการบริโภคของประชาชนในเขตชุมชนเมืองเชียงใหม่" นี้มิได้เป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัยเป็นผู้คิดทำตั้งแต่แรก แต่เป็นงานวิจัยที่อาจารย์สองท่านของมหาวิทยาลัยได้มอบทุนทบวงมหาวิทยาลัยไว้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 แล้วยังไม่เสร็จและได้ลาออกไป อาจารย์ประเสริฐ พันธชาติ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาในเวลานั้น ได้ขอให้ดิฉันทำเรื่องนี้แทนเรื่อง "พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภคของชาวเชียงใหม่" ที่ดิฉันกำลังจะเสนอขอทุนทบวงมหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2536 โดยท่านให้เหตุผลว่า เรื่องที่ดิฉันจะทำมีลักษณะคล้ายงานวิจัยเรื่องนี้ ขอให้ดิฉันทำเรื่องนี้แทนเพื่อรักษาชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ดิฉันรับปากท่านด้วยความรู้สึกเกรงใจและเข้าใจว่าไม่น่าจะมีปัญหามากมายนัก หลังจากท่านได้เสนอเปลี่ยนชื่อผู้ทำวิจัยใหม่ ดิฉันก็ได้ศึกษางานวิจัยนี้ใหม่ทั้งหมด โดยอาจารย์เจ้าของงานวิจัยเดิมได้มอบเอกสารสำเนาบทความจากนิตยสารคลังสมองให้ชุดหนึ่ง ดิฉันพยายามเข้าใจแนวคิดของอาจารย์ท่านนั้น เอกสารหลายฉบับที่อาจารย์ท่านนั้นได้อ้างในโครงร่างงานวิจัย ดิฉันหาไม่ได้ โดยเฉพาะเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งเขตการศึกษาตามแนวคิดของ John Donohuge และ Edmond Alchin ในการศึกษาชุมชนด้วยวิธี Holistic Approach จนในที่สุดได้เรียนปรึกษาอาจารย์ประเสริฐ พันธชาติ ท่านได้กรุณาให้คำอธิบายชุมชนตามแนวคิดนี้ว่า เป็นการมองชุมชนในภาพรวมโดยแบ่งปัจจัยที่มองเป็น 3 ด้าน คือ Natural Component, Human Component และ Machine Component และได้ให้หลักในการเลือกถนนทั้ง 5 สายที่ดิฉันใช้เป็นสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากนั้นไม่นานดิฉันได้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยคณบดีคณะบริหารธุรกิจ เมื่อเดือนมิถุนายน 2537 ถึงเดือนพฤษภาคม 2541 ตลอดเวลาที่ดิฉันทำงานวิจัยนี้และงานวิจัยยังไม่เสร็จ ดิฉันคิดถึงงานวิจัยเสมอมิได้ขาด ทุกครั้งที่คิดถึง จะรู้สึกเครียดที่ยังทำไม่เสร็จ เมื่อมีงานเข้ามาหลายงานดิฉันต้องตัดสินใจลำดับความเร่งด่วนของงานว่า ควรทำงานใดก่อนหลัง ความล่าช้าของงานมีกระทบถึงใครบ้าง นักศึกษา อาจารย์ผู้ร่วมงาน คนอื่นๆ หรือตนเอง ถ้างานวิจัยไม่เสร็จจะกระทบกับดิฉันเพียงผู้เดียว แต่ถ้างานอื่นไม่เสร็จจะมีผลกระทบต่อคนอื่นที่เป็นคนหมู่มาก เมื่อแต่ละวันเวลาที่มีจำกัด ดิฉันจึงต้องทำงานที่กระทบคนหมู่มากก่อน (ช่วงระยะเวลาของการทำวิจัยฉบับนี้ ดิฉันย้ายบ้านเพื่อติดตามสามีซึ่งรับราชการ 4 ครั้ง) ทุกครั้งที่เขียนงานวิจัย ดิฉันต้องทบทวนใหม่ คิดใหม่เหมือนเริ่มใหม่เพราะความคิดไม่ต่อเนื่อง ดิฉันจะเขียนรายงานวิจัยได้เมื่อดิฉันว่างและมีสมาธิพอ ดิฉันพิมพ์งานนี้ตั้งแต่ใช้โปรแกรมราชวิถี, โปรแกรมจตุรา, โปรแกรม Windows version 3.11, โปรแกรม Windows version 95 มาสำเร็จเป็นรูปเล่มจริงใน Windows version 97 ตามความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ที่ดิฉันมีเพิ่มขึ้น

ในวัยเด็กผู้วิจัยเรียนประวัติศาสตร์ไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นประวัติศาสตร์ของภาคกลาง ดิฉันจึงเข้าใจว่า เชียงใหม่เป็นเพียงจังหวัดหนึ่ง แต่เมื่อทำวิจัยเรื่องนี้ซึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมชาวเชียงใหม่ ดิฉันจึงมีความคิดว่า พฤติกรรมวันนี้ น่าจะมีผลจากวิวัฒนาการในอดีต ดิฉันจึงได้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่ จากการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่ทำให้ผู้วิจัยในฐานะคนกรุงเทพฯ ที่แต่งงานมา มีครอบครัวอยู่ที่เชียงใหม่ เกิดความรู้สึกประทับใจและสงสารเมืองเชียงใหม่เป็นอันมากที่โบราณสถานหลายแห่งและวัฒนธรรมอันดีงามถูกทำลายไปเพราะการเมืองและสงครามแย่งชิงดินแดน

ความประทับใจนี้ทำให้ผู้วิจัยอดใจไม่ได้ที่จะนำประวัติเมืองเชียงใหม่มาใส่ไว้เป็นส่วนหนึ่งของบทที่ 2 เพื่อผู้อ่านที่ไม่เคยทราบประวัติความเป็นมาจะได้เข้าใจชาวเชียงใหม่มากขึ้น

อุปสรรคที่พบระหว่างการทำวิจัยและผลของงานวิจัยนี้ ได้จุดประกายให้ดิฉันเก็บข้อมูลลักษณะนี้ ในปี 2539 ด้วยความปรารถนาที่จะได้เห็น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเดิมที่ดิฉันเขียนผลวิจัยที่เก็บในปี 2536 ควบคู่กับข้อมูลที่เก็บในปี 2539 แต่เมื่อส่งรายงานผลการวิจัยให้เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนา ตรวจสอบพิจารณา เจ้าหน้าที่ฯ ขอให้เสนอผลวิจัยเฉพาะของปี 2539 เท่านั้น

ณ วันนั้นงานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ดิฉันได้ประสบการณ์เรียนรู้มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม งานวิจัยฉบับนี้ทำให้ดิฉันเป็นคนใหม่ที่รู้จักตนเองมากขึ้น และตั้งใจว่า จะเก็บข้อมูลในปี 2542 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของชาวเชียงใหม่ ระหว่างปี 2536, 2539 และ 2542

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จได้ด้วยความสะดวกที่ดิฉันได้รับจากหลายๆ ฝ่าย ได้แก่ **ทพวงมหาวิทยาลัย** ที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้ ดิฉันจึงขอขอบพระคุณทพวงมหาวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้ทำให้ความรู้สึกขณะเขียนรายงานการวิจัยของดิฉันต้องเกริกมากยิ่งขึ้น แต่กลับเป็นกำลังใจที่จะทำได้ดีที่สุดที่ดิฉันสามารถทำได้

บุคคลที่ดิฉันขอขอบพระคุณบุคคลต่อไปนี้ คือ อาจารย์ประเสริฐ พันธชาติ อดีตผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา คุณฐานิศ บุตรเพชรรัตน์ และเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพที่ดูแลให้คำแนะนำงานวิจัยนี้มาโดยตลอด, คุณคำปิ่น แห่งชาติ พนักงานการไปรษณีย์สันป่าข่อยที่ให้ความสะดวกด้านแลที่บ้านในถนนสายต่างๆ, อาจารย์เรณู อรรฐาเมศรี อาจารย์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโลกทัศน์ของชาวล้านนา, อาจารย์จรรยาพร ลิ้มประยูร อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาสถิติที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล, อาจารย์สุภาโชค โกยคุลย์ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์, อาจารย์มาลี กองวรรณนิติและอาจารย์กาญจนา สุวรรณเพชร อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษที่ช่วยให้คำแนะนำแก้ไขบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

ดิฉันขอขอบพระคุณอาจารย์ยุวลักษณ์ จิระกิตาการ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารทรัพยากรมนุษย์ อดีตคณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ, ผศ.ดร. จีรวรรณ ฉายสุวรรณ อาจารย์ประจำภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ผศ. อรรถ มณีสิงห์ หัวหน้าภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญอ่านและให้คำแนะนำแก้ไขงานวิจัยฉบับนี้ และดิฉันต้องขอขอบพระคุณ รศ.บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ประธานหลักสูตร สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กรุณาเป็นผู้วิจารณ์งานวิจัยฉบับนี้

ความดีของงานวิจัยฉบับนี้ ดิฉันขอขอบแต่บุคคลที่กล่าวนามข้างต้นและบุคคลที่ดิฉันมิได้กล่าวนามที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี บุคคลที่ลืมมิได้คือ บิดา มารดา สามิและลูกๆ ที่ให้กำลังใจ อุดหนุน ช่วยเหลือให้ดิฉันมีเวลาทำงานวิจัยฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ หากผู้อ่านงานวิจัยฉบับนี้มีความประสงค์จะแนะนำ ดิฉันยินดีน้อมรับด้วยความเต็มใจ

นางกาญจนา ปองทอง

1. ประเทศ : ไทย
2. หมายเลข : 149
3. ชื่อเรื่อง : การศึกษาแบบแผนการดำเนินชีวิต ทักษะคติและพฤติกรรมแบบการบริโภคของประชาชนในเขตชุมชนเมืองเชียงใหม่
4. ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : The Study of Life Styles, Attitudes and Consumption Behaviors of the Population in Chiang Mai Municipality
5. ผู้เขียน : นางกาญจนา ป่องทอง
6. หน่วยงาน : ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
7. ประเภทเอกสาร : รายงานการวิจัย
8. รายละเอียดงานพิมพ์ : จำนวนหน้า 112 หน้า
9. วันที่พิมพ์ : ตุลาคม 2541
10. ภาษา : ไทย
11. หน่วยงานที่ให้ทุน : ทบวงมหาวิทยาลัย
12. คำหลัก : แบบแผนการดำเนินชีวิต, ทักษะคติและพฤติกรรมการบริโภค
13. บทคัดย่อ :
วัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาแบบแผนการดำเนินชีวิต (LIFE STYLE) การใช้จ่ายและรูปแบบการบริโภคของชุมชนเมืองเชียงใหม่ ในเรื่องการใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหาร เสื้อผ้า การใช้เวลาว่าง การอ่านหนังสือพิมพ์และวารสาร ความสนใจฟังวิทยุและโทรทัศน์
2. เพื่อศึกษาทัศนคติ (Attitude) ที่มีต่อการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับตัวเองและครอบครัวของประชาชนในเขตชุมชนเมืองเชียงใหม่

ข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multi-Stage Sampling)โดยเลือกถนน 5 สายที่ผ่านตำบลต่างๆ ในอำเภอเมือง แล้วเริ่มสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากหัวถนนที่เลือกไว้จำนวน 300 ตัวอย่างด้วยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ(Accidental Sampling) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. แบบแผนการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมบริโภค

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 40 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาตั้งแต่ ปวช. ขึ้นไป เป็นคนโสด ร้อยละ 36.0 เป็นคนต่างถิ่นและเป็นคนมากเหนือที่ย้ายมาทำงานมากที่สุด ร้อยละ 42.6 ของคนต่างถิ่นย้ายมาอยู่เชียงใหม่มากกว่า 10 ปี โดยร้อยละ 52.8 ต้องการอยู่เชียงใหม่ถาวร จำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 3-5 คน เข่าที่หักอาศัยมากที่สุด รองลงไปเป็นเจ้าของที่พักเองและบิดามารดาเป็นเจ้าของที่พักอาศัยลำดับ ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว อาชีพส่วนใหญ่ทำธุรกิจส่วนตัว และร้อยละ 21.7 มีอาชีพเสริมโดยรายได้และเวลาที่ให้กับอาชีพหลักมากกว่าอาชีพเสริม ส่วนใหญ่รับประทานอาหารเช้า อาหารพื้นเมืองหรืออาหารไทยจะรับประทานที่บ้าน ส่วนอาหารฝรั่งหรืออาหารจีนจะรับประทานที่ร้าน มีบางส่วนไม่ชอบอาหารฝรั่งและอาหารจีน ร้อยละ 50.7 นิยมซื้ออาหารสดมาปรุงเอง การซื้ออาหารสดจะซื้อจากตลาดทุกวันเป็นเงินสดที่เน้นคุณภาพและความสด ส่วนใหญ่ซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปด้วยตนเองจากร้านขายเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั่วไป แม้บางส่วนจะมีคน

อื่นไปด้วย แต่จะตัดสินใจเอง ส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างอยู่ในบ้านด้วยการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ กินๆ นอนๆ รวมทั้งทำงานบ้านและเลี้ยงลูก

2. ความสนใจในข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ

2.1 สื่อสิ่งพิมพ์ นิยมอ่านหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุด(ร้อยละ 10 ไม่อ่านสิ่งพิมพ์ใดๆ เลย) หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและนิตยสารแพรวเป็นสิ่งที่พิมพ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดทั้งในกลุ่มที่อ่านสิ่งพิมพ์นั้นฉบับเดียวหรือหลายฉบับ ส่วนหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์นิยมอ่านฐานเศรษฐกิจ, ผู้จัดการรายสัปดาห์ นอกนั้นอ่านหนังสืออื่นๆ ทั่วไปไม่เจาะจง เนื้อหาสาระที่นิยมอ่านมากที่สุดคือ ข่าวบันเทิง, ข่าวการเมือง, ข่าวเศรษฐกิจ ตามลำดับ โดยอ่านในที่พักอาศัยมากที่สุด

2.2 โทรทัศน์ นิยมชมข่าวมากเท่าๆ กับละคร โดยชมทุกวัน(ร้อยละ 3.3 ไม่ชมรายการโทรทัศน์เลย) ส่วนใหญ่ชมรายการโทรทัศน์กับครอบครัวในที่พักอาศัย ขณะชมรายการโทรทัศน์จะไม่ทำอะไรมากที่สุด, นอกนั้นจะทำงานบ้าน, ทำงานอาชีพ, ทำงานอดิเรก, เลี้ยงลูกไปด้วย มีการเปลี่ยนหนีโฆษณาเป็นบางครั้งใกล้เคียงกับที่เปลี่ยนหนีโฆษณาเสมอ ช่วงเวลาที่ชมฯ ได้แก่ 20 - 22 น., 18-20 น. และช่วงเวลา 22 - 24 น. ตามลำดับ สถานีโทรทัศน์ที่นิยม ได้แก่ ช่อง 7, ช่อง 3, ช่อง 5, ช่อง 9 และช่อง 11 ตามลำดับ

2.3 วิทยุ ส่วนใหญ่ฟังรายการวิทยุคนเดียวในที่พักอาศัย ฟังทุกวัน(ร้อยละ 16.3 ไม่ฟังรายการวิทยุเลย) โดยนิยมฟังเพลง, ข่าวและเพลง และฟังทุกอย่างที่ออกอากาศ ตามลำดับ ขณะฟังรายการวิทยุบางกลุ่มไม่ทำอะไร แต่บางกลุ่มจะทำงานอาชีพ, งานบ้าน, การบ้าน, ทำอาหาร, รับประทานอาหาร, นอนหรือออกกำลังกายไปด้วย ขณะฟังรายการวิทยุส่วนใหญ่ฟังประจำสถานี ไม่เปลี่ยนหนีโฆษณา ช่วงเวลาที่นิยมฟัง ได้แก่ 6 - 8 น., 10 - 12 น., 8 - 10 น. ตามลำดับ

3.ทัศนคติที่มีต่อการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับตนเองและครอบครัว

ชาวล้านนาอาศัยความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต ความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ จึงแสดงออกในรูปของการยอมรับความเชื่อต่างๆ ทางพุทธศาสนา ดังนี้

3.1 ความเชื่อเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

3.1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตทั่วไป กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยค่อนข้างมากกับเรื่อง **การเชื่อฟังผู้ใหญ่เป็นสิ่งจำเป็นเพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า, ผู้อ่อนวัยกว่าไม่ควรโต้ตอบผู้ใหญ่** แสดงว่า โลกทัศน์หรือทัศนคติของชาวเชียงใหม่ต่อความเชื่อเหล่านี้ไม่เปลี่ยนแปลง กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ไม่แน่ใจก่อนไปทางเห็นด้วยในเรื่อง **แข่งเรือแข่งแพแข่งได้ แต่แข่งบุญแข่งวาสนาไม่ได้, การทำสิ่งที่ฝ่าฝืนประเพณีจะก่อให้เกิดความเดือดร้อน** และ **คนเกิดมาชาตินี้เป็นเพราะผลกรรมที่ทำไว้ในชาติก่อน** แสดงว่า ความเชื่อในเรื่องนี้เริ่มเปลี่ยน

3.1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้หญิง ความเชื่อเกี่ยวกับผู้หญิงของชาวล้านนาเปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นเรื่อง**ผู้หญิงไม่ต้องเรียนมากเพราะเมื่อแต่งงานแล้วสามีจะเลี้ยงดู, ผู้หญิงไม่ควรทำงานนอกบ้าน** หรือเรื่อง **ผู้หญิงห้ามเที่ยวเตร่** กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับความเชื่อเหล่านี้ค่อนข้างมาก ส่วนเรื่อง **ผู้หญิงต้องหัดทำงานหารายได้ช่วยเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ที่บ้าน, ผู้หญิงมีหน้าที่เรียนรู้ให้แก่งานบ้านเพื่อจะได้เป็นภรรยาที่ดี** นั้น กลุ่มตัวอย่างยังคงเห็นด้วยกับแนวคิดดั้งเดิม

3.1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้ชาย ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ชายในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องผู้ชายต้องศึกษาเล่าเรียนมากกว่าผู้หญิงเพราะต้องหาเลี้ยงครอบครัว และ ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้าผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง เริ่มเปลี่ยนด้วยเหตุที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าไม่ค่อยแน่ใจ

3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะต่างๆ ของครอบครัว ดังนี้

3.2.1 บุตร/ญาติพี่น้อง ชาวล้านนาให้ความสำคัญกับพี่น้องเครือญาติมากกว่า ญาติพี่น้องต้องช่วยเหลือกัน ให้อภัยกัน แม้จะมีเรื่องโกรธกันเพียงใด เพราะสายใยรักตัดไม่ขาด ความเชื่อที่ยังคงยั่งยืนคงจะเห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับความเชื่อที่กล่าวว่า มีพี่น้องต้องไปมาหาสู่ช่วยเหลือกัน, พี่น้องตัดกันไม่ขาด และเริ่มไม่แน่ใจกับความเชื่อเรื่อง บุตรควรดำเนินอาชีพเจริญรอยตามบิดา เนื่องจากสังคมเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป มีธุรกิจใหม่ๆ เปิดดำเนินการมากขึ้น ดังนั้น คนในสังคมจึงมีโอกาสหาเลี้ยงชีพตามความชอบของคนเองมากขึ้น

3.2.2 ภรรยา ความเชื่อเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้หญิงที่อยู่ในฐานะเป็นภรรยา เปลี่ยนไปจากอดีตกล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการที่ หญิงมีครรภ์ไม่ควรประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือ ไม่ควรร่วมกิจกรรมทางสังคม รวมทั้ง ผู้หญิงเปรียบเสมือนทรัพย์สินของผู้ชาย ส่วนความเชื่อเรื่อง การดูแลบุตรเป็นหน้าที่ของภรรยา, ภรรยาควรรับใช้สามีและบุตร และ ภรรยาต้องเชิดชูสามีให้สูงกว่าตน กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจแสดงว่า ความเชื่อเริ่มเปลี่ยน

3.2.3 สามี ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสามี กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับความเชื่อดั้งเดิมว่า สามีมีหน้าที่ทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว แต่ไม่เห็นด้วยกับการที่ การออกสังคมเป็นหน้าที่ของสามี

1. COUNTRY : Thailand
2. NUMBER : 149
3. TITLE THAI : การศึกษาแบบแผนการดำเนินชีวิต ทัศนคติและพฤติกรรมแบบการบริโภคของประชาชนในเขตชุมชนเมืองเชียงใหม่
4. TITLE ENGLISH : The Study of Life Styles, Attitudes and Consumption Behaviors of the Population in Chiang Mai Municipality
5. AUTHOR : MRS. Karnjana Pongthong
6. ORGANIZATION : Marketing Department, Business Administration Faculty, Payap University
7. TYPE OF DOCUMENT : Research
8. PAGES : 112
9. DATE OF PUBLICATION : October, 1999
10. LANGUAGE OF DOCUMENT : Thai
11. SPONSOR : Ministry of University Affairs (Budget year 1993)
12. KEYWORDS : life styles, attitudes and consumption behaviors
13. ABSTRACT : There are two objectives as follows:

1. To study life styles of the people in Chiang Mai Municipality with a focus on how they spend their money on food and clothing and time on leisure activities, newspapers and magazines, radio and television.
2. To study their attitudes towards their own ways of life and that of their family.

The primary data are from interviewing the 300 samples on 5 streets in Chiang Mai Municipality. The Multi-stage Sampling and Accidental Sampling are used. The results of the studies are as follows:

1. Life Style and Consumption Behaviors

Most of the samples are female who are younger than 40 years old and Buddhists. Their educational backgrounds range from vocational education to university levels. Most of them are single. 36 percent of them are non-Chiang Mai residents and most of them are from the North to search for a job in the area. 42.6 percent of non-Chiang Mai residents have moved to Chiang Mai for over 10 years, 52.8 percent have settled down in Chiang Mai. The family size is between 3-5 persons. It has been found that most of them rent house, live in their own property or in their parent's home respectively. Their families are nucleus. Most of the samples have their own businesses. 21.7 percent of them have extra earning. However, they spend more time on their main careers than extra job. They have three meals a day and enjoy having their local and Thai food at home. They sometimes have other kinds of food such as Western or Chinese at a restaurant. 50.7 percent cook. Food is bought from the market every day, especially fresh and quality food. Most of the samples like to buy ready-made

clothes from their own decision. Obviously, most of them spend their free time watching television, listening to the radio, taking a rest, eating, doing housework and taking care of their children.

2. Interest in various media

2.1 Printed material It has been found that the most popular printed material among the samples is daily newspaper (However, 10 percent of them do not read any papers or magazines). Thai Rat daily newspaper and Praw magazine are the most popular among all kinds of readers. Than Sredsa Krit and Poo Jad Karn are the most popular weekly newspapers. Others do not read any particular papers or magazines. Entertainment, politics and economics are the topics that they enjoy respectively and they are more likely to read about them at home.

2.2 Television News and drama share the same popularity among the samples (3.3 percent never watch television). They often enjoy watching television with their families at home. Most of them do nothing while watching television. Others do housework, main job, hobby or childcare. They frequently switch to another channel during advertising. The popular time for them to watch television is between 8.00-10.00 p.m., 6.00-8.00 p.m. and 10.00-12.00 p.m. respectively. Television channel 7, 3, 5, 9 and 11 are respectively popular among the samples.

2.3 Radio Most of the samples enjoy listening to the radios alone at their residences every day and they also listen to the same station (16.3 percent do not listen to the radio). The samples that listen to the radios like to listen to songs, news and songs, and other programs respectively. Some samples do nothing while listening to the radio. Others work, do housework, or homework, cook, eat, sleep or exercise. Most of them remain at the same station although there is advertising. The best time for them to listen to the radio is between 6.00-8.00 a.m., 10.00-12.00 a.m. and 8.00-10.00 a.m. respectively.

3. The Attitudes toward their Own Way of Life and that of their Family

The Lanna people believe in Buddhism and are good followers. The change of attitudes is reflected through the religions belief as follows.

3.1 The way of living conviction

3.1.1 The way of living conviction in general The samples strongly accept that *it is also necessary for them to obey older people who have more experiences, younger people should not talk back to older ones*. It shows that the attitudes (of the people in Chiang Mai) of this belief is still sustainable. The samples are uncertain to accept that *they can compete in all kinds of games but not in luck, being against the old*

tradition will bring trouble to life and people are born, because of their past deeds, which may have been good or bad. It shows that this belief has started to change.

3.1.2 The way of women living conviction The beliefs of the Lanna people about women have been changed. They no longer believe that *women should not have higher education, work outside, go out at night, but they should be supported by their husbands.* On the contrary, the samples strongly agree with the ideas that *women should stay home and help their family earn extra money and learn to be good wives.*

3.1.3 The way of men living conviction The opinions about men's roles are still the same; *Men should be the leaders of the families while women should be only followers.* Also, *men should have more education than women since they have to support their families*

3.2 Personal Beliefs in their Roles and Status in the Family

3.2.1 Relatives The Lanna people pay good attention to their relatives. Relatives have to support one another. They should forgive each other although they have been in conflict. The bonds of kinship are eternal. This belief is still sustainable from the samples. It can be seen that they strongly agree with the old ideas that *relatives have to be in touch to support one another; nothing can destroy their kinship.* However, the belief that *children should have the same occupation as their parents* is seldom accepted by the samples because of the social and economic changes. People can choose what they want.

3.2.2 Wives It has been found that the opinion about women's role as a wife has been changed. The samples strongly disagree that *pregnant women should not participate in any religious ceremonies or social activities.* They also disagree that *a wife is a property of a husband.* The samples are uncertain to accept that *a wife ought to take good care of her children, serve her husband and children and also A wife should support and honor her husband.* It reflects that this belief has started to change.

3.2.3 Husbands It has been found that the opinion about men's role as a husband has not change. The samples agree with the old idea that *a husband is responsible for supporting his family.* In contrast, they rarely agree that *social activities are a part of the husband's duty.*

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย	2
3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
4. คำนียามศัพท์	3
5. ขอบเขตของการศึกษา	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. ความเป็นมาของจังหวัดเชียงใหม่	4
2. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนเมืองเชียงใหม่	12
2.1 ความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ	12
2.2 ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	20
ก. การแต่งกาย	20
ข. โลโก้ศรัณ	25
3. พฤติกรรมการบริโภค	31
3.1 การใช้จ่าย	31
3.2 การใช้เวลาว่าง	32
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	34
1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ	34
2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ	34
บทที่ 4 ผลการวิจัย	37
ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	45
1.1 สภาพทั่วไป	45
1.2 ภูมิสำเนาและการเข้ามาอาศัยในเชียงใหม่	47
1.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัวและลักษณะที่พักอาศัย	48
ตอนที่ 2 แบบแผนการดำเนินชีวิต (Life Style)	50
2.1 การหาเลี้ยงตนเอง ครอบครั้วและการหารายได้	50
2.2 อาหารการกิน	51
2.3 การจับจ่ายใช้สอยเกี่ยวกับเสื้อผ้า	54
2.4 การใช้เวลาว่าง	55

	หน้า
ตอนที่ 3 ความสนใจในข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ	57
3.1 สิ่งพิมพ์	57
ก. หนังสือพิมพ์รายวัน	58
ข. หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์	60
ค. นิตยสาร/วารสาร	61
ง. หนังสืออื่นๆ	63
จ. เนื้อหาสาระที่นิยมอ่านประจำ	64
ฉ. สถานที่อ่านสิ่งพิมพ์	64
3.2 โทรทัศน์	66
ก. ความถี่ในการชมรายการโทรทัศน์	66
ข. ลักษณะรายการโทรทัศน์กลุ่มตัวอย่างที่นิยมชม	66
ค. สถานีโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยม	69
ง. พฤติกรรมระหว่างชมรายการโทรทัศน์	69
3.3 วิทยุ	72
ก. ความถี่ในการฟังรายการวิทยุ	72
ข. ลักษณะรายการวิทยุที่กลุ่มตัวอย่างนิยมฟัง	73
ค. การฟังรายการวิทยุประจำสถานี	73
ง. พฤติกรรมระหว่างการฟังรายการวิทยุ	73
ตอนที่ 4 ทักษะคิดในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับตนเองและครอบครัว	77
4.1 ความเชื่อเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต	77
4.1.1 การดำเนินชีวิตทั่วไป	77
4.1.2 การดำเนินชีวิตของผู้หญิง	79
4.1.3 การดำเนินชีวิตของผู้ชาย	81
4.2 ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะต่าง ๆ ของครอบครัว	82
4.2.1 บุตร/ญาติพี่น้อง	82
4.2.2 ภรรยา	83
4.2.3 สามี	85
4.3 ความเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อ	88
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	92
สรุปผลการวิจัย	94
อภิปรายผล	100
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	106
ประวัติผู้วิจัย	112

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 เมืองเชียงใหม่	11
ภาพที่ 2 ซากฝายที่กั้นน้ำจากลำน้ำแม่ปิงเข้าสู่ลำเหมืองวังลาว	12
ภาพที่ 3 วิวต่าง	13
ภาพที่ 4 พ่อค้าวิวต่าง	14
ภาพที่ 5 ซ้างลากไม้สูงลงในลำน้ำ	15
ภาพที่ 6 สะพานเก่าหรือขัวเก่า	15
ภาพที่ 7 รถไฟ	16
ภาพที่ 8 ขบวนช้างพระที่นั่งในคราวรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีนาถ	17
ภาพที่ 9 คุรุบาศรีวิไชยนักบุญแห่งล้านนา	17
ภาพที่ 10 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	19
ภาพที่ 11 การแต่งกายในชุดพื้นเมืองล้านนาของผู้ชาย	23
ภาพที่ 12 การแต่งกายในชุดพื้นเมืองล้านนาของผู้หญิง	24
ภาพที่ 13 สะพานนวรัฐในอดีต	30
ภาพที่ 14 สะพานนวรัฐในปัจจุบัน	30
ภาพที่ 15 แม่ค้าขายอาหารหน้าวัดพระสิงห์ววิหาร	33
ภาพที่ 16 ตลาดวโรรสในอดีต	33

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เพศ	46
ตารางที่ 2 อายุ	46
ตารางที่ 3 ศาสนา	46
ตารางที่ 4 ระดับการศึกษา	46
ตารางที่ 5 สถานภาพการสมรส	47
ตารางที่ 6 ภูมิสำเนา	47
ตารางที่ 7 ระยะเวลาที่ย้ายมาอยู่เชียงใหม่	47
ตารางที่ 8 สาเหตุของการอพยพเข้ามาอยู่เชียงใหม่	48
ตารางที่ 9 ลักษณะการอพยพเข้ามาอยู่เชียงใหม่	48
ตารางที่ 10 จำนวนสมาชิกในครอบครัว	48
ตารางที่ 11 ลักษณะครอบครัว	49
ตารางที่ 12 ลักษณะที่พักอาศัย	49
ตารางที่ 13 ผู้เป็นเจ้าของที่พักอาศัย	49
ตารางที่ 14 อาชีพหลัก	50
ตารางที่ 15 การมีอาชีพเสริม	51
ตารางที่ 16 การใช้เวลาในอาชีพหลักกับอาชีพเสริม	51
ตารางที่ 17 รายได้ในอาชีพหลักกับอาชีพเสริม	51
ตารางที่ 18 จำนวนมื้ออาหารที่รับประทานในหนึ่งวัน	52
ตารางที่ 19 ความชอบอาหารแต่ละชนิด	52
ตารางที่ 20 สถานที่รับประทานอาหารกับประเภทอาหาร	52
ตารางที่ 21 ลักษณะการปรุงอาหาร	52
ตารางที่ 22 สถานที่ซื้ออาหารสด	53
ตารางที่ 23 ความถี่ในการซื้ออาหารสด	53
ตารางที่ 24 วิธีการชำระเงินเมื่อซื้ออาหารสด	53
ตารางที่ 25 ปัจจัยที่คำนึงถึงเมื่อซื้ออาหารสด	53
ตารางที่ 26 วิธีได้เครื่องแต่งกายมา	54
ตารางที่ 27 สถานที่ซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูป	54
ตารางที่ 28 บุคคลที่ไปซื้อเสื้อผ้าด้วย	55
ตารางที่ 29 บุคคลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแต่งกาย	55
ตารางที่ 30 การใช้เวลาว่าง	56
ตารางที่ 31 สิ่งพิมพ์ที่อ่านประจำ	57
ตารางที่ 32 รายชื่อหนังสือพิมพ์รายวันตามความนิยม	58
ตารางที่ 33 จำนวนหนังสือพิมพ์รายวันที่อ่าน	59
ตารางที่ 34 รายชื่อหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผู้อ่านฉบับเดียว	59

	หน้า
ตารางที่ 35 รายชื่อหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผู้อ่านสองฉบับ	60
ตารางที่ 36 รายชื่อหนังสือพิมพ์รายวันที่มีผู้อ่านสามฉบับ	60
ตารางที่ 37 รายชื่อหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ที่อ่าน	60
ตารางที่ 38 รายชื่อนิตยสาร/วารสารตามความนิยม	61
ตารางที่ 39 จำนวนนิตยสาร/วารสารที่อ่าน	62
ตารางที่ 40 รายชื่อนิตยสาร/วารสารที่มีผู้อ่านฉบับเดียว	62
ตารางที่ 41 รายชื่อนิตยสาร/วารสารที่มีผู้อ่านสองฉบับ	63
ตารางที่ 42 รายชื่อนิตยสาร/วารสารที่มีผู้อ่านสามและสี่ฉบับ	63
ตารางที่ 43 รายชื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่อ่าน	63
ตารางที่ 44 เนื้อหาสาระในสิ่งพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างนิยมอ่าน	64
ตารางที่ 45 สถานที่ที่อ่านสิ่งพิมพ์	64
ตารางที่ 46 ความถี่ของการชมโทรทัศน์	66
ตารางที่ 47 ลักษณะของรายการโทรทัศน์ตามความนิยม	67
ตารางที่ 48 จำนวนรายการโทรทัศน์ที่ชม	68
ตารางที่ 49 ลักษณะรายการโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกชมมากที่สุด	68
ตารางที่ 50 ลักษณะรายการโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกชมสองรายการและมากกว่า	68
ตารางที่ 51 สถานีโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างนิยมชมมากที่สุด	69
ตารางที่ 52 บุคคลที่ชมโทรทัศน์ด้วย	69
ตารางที่ 53 สถานที่ที่ชมโทรทัศน์	70
ตารางที่ 54 กิจกรรมที่ทำขณะชมโทรทัศน์	70
ตารางที่ 55 ลักษณะการชมโฆษณาระหว่างรายการโทรทัศน์	70
ตารางที่ 56 ช่วงเวลาที่ชมรายการโทรทัศน์	71
ตารางที่ 57 ความถี่ในการฟังรายการวิทยุ	72
ตารางที่ 58 ลักษณะรายการวิทยุที่นิยมฟังมากที่สุด	73
ตารางที่ 59 ลักษณะการฟังประจำสถานี/คลื่น ความถี่	73
ตารางที่ 60 บุคคลที่ฟังวิทยุด้วย	74
ตารางที่ 61 สถานที่ที่ฟังรายการวิทยุ	74
ตารางที่ 62 กิจกรรมที่ทำขณะฟังรายการวิทยุ	74
ตารางที่ 63 ลักษณะการฟังโฆษณาระหว่างรายการวิทยุ	75
ตารางที่ 64 ช่วงเวลาที่ฟังรายการวิทยุ	75
ตารางที่ 65ทัศนคติในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับตนเองและครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม	86
ตารางที่ 66 ทัศนคติในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับตนเองและครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างแยกตามเพศ	87